

@fosselat

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موضوع

طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن
خلاصه سلسله جلسات آیت الله سید علی خامنه ای حفظه الله
(رمضان ۱۳۵۳ شمسی)

تهیه شده توسط حجت الاسلام علی رجبی

جلسه سوم با موضوع: ایمان از روی آگاهی
[فقط ایمان آگاهانه و از روی بصیرت باقی می ماند]

امام خامنه ای مدظله العالی :
اگر بخواهیم ایمان، "ایمان آگاهانه" باشد، باید دائما آگاهی بدهیم به آن کسانی که می
خواهیم مومن باشند .
"خردمندان" یعنی آنها که نیروی فکر و اندیشه و خرد را به کار می زنند تا خردمند می شوند

@fosselat

۱- ایمان صفت برجسته رهبران الهی (بقره ۲۸۵)
 * شرح و توضیح آیه (آمن الرسول) (بقره ۲۸۵)

۲- انواع ایمان [آگاهانه و نا آگاهانه]
 * تبیین "ایمان آگاهانه" با مثال

۳- ایمان آگاهانه خردمندان در قرآن [سوره آل عمران آیات ۱۸۹ الی ۱۹۴]

۴- تخطئه ایمان نا آگاهانه [مائده ۱۰۴]

[آگاهی : ترجمه آیات پاور از سایت شیخ حسین انصاریان]

ایمان صفت برجسته رهبران الهی (بقره ۲۸۵)

@fosselat

آمَنَ الرَّسُولُ وَالْمُؤْمِنُونَ | بِمَا أَنْزَلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ

كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ

وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا
غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ

پیامبر به آنچه از ناحیه پروردگارش بر او نازل شده ایمان آورده، و همه مؤمنان به خداوند و فرشتگان و کتاب‌های آسمانی و پیامبران‌ش ایمان آورده‌اند، [بر پایه ایمان استوارشان می‌گویند:] ما میان هیچ‌یک از پیامبران او [در این جهت که فرستاده‌خدایند] معتقد به جدایی نیستیم. و [به راستی و درستی] گفتند: ما [همه دستورها و فرمان‌های خدا را با گوش پذیرش] شنیدیم، و اطاعت کردیم، پروردگارا! آمرزشت را [به سبب کوتاهی در بندگی] خواهیم، و بازگشت به سوی توست

ایمان صفت برجسته رهبران الهی (بقره ۲۸۵)

* شرح و توضیح آیه (آمن الرسول) (بقره ۲۸۵)

- پیامبران خود به آنچه به آنها نازل شده ، ایمان آورده اند و مانند رهبران سیاسی نیستند که به آنچه می گویند ایمان لازم را نداشته باشند .
سیاستمداران عالم ، احیانا سخنان زیبایی و بیانات دلکش و شیوایی ممکن است داشته باشند ، اما به آنچه می گویند ، ایمان ندارند .

أَمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ ... (بقره ۲۸۵)

در این ره انبیاء چون سارباشند
دلیل ورهنمای کاروانند

=> نتیجه : ایمان و باور ، خاصیت وابستگان به دعوت اسلام است. ایمان پیامبران و یارانش از یک جنس است ، چون راه یکی است .
معنای واژه " سَمِعَ "

سمع یعنی شنوایی ، حالت شنوایی ، غیر از گوش است .

" گوش " به معنای یک عضو بدن ، لفظ " اذُن " در عربی تعبیر می شود .

وقتی می گویند سَمِعْنَا : یعنی ما با تمام وجود فهمیدیم آنچه را خدا برای ما معین کرده و فرستاده بود . و اطاعت ما از روی روشنی و آگاهی و سمع بود .

انواع ایمان [آگاهانه و نا آگاهانه]

@fosselat

۱- ایمان مقلدانه : از بعضی ها اگر بپرسی ، از کجا گفتی که پیامبر اسلام حق است ؟ هیچ نمی دانند . چون مردم کوچه و بازار و پدرها و معلم توی مدرسه می گویند پیغمبر حق است ، این هم می گوید پیغمبر حق است . البته ایمان هم دارد ، یعنی باورش آمده که پیامبر حق است . اما این باور از روی تقلید و چشم بسته بدست آمده است .

۲- ایمان متعصبانه : این هم مثل ایمان مقلدانه است ، که بعضی ها حاضرند العیاذ بالله به پیغمبر های دیگر بی احترامی کنند ، برای خاطر دلخوشی پیغمبر ما ! چون فلان عمل را ما مسلمان ها انجام می دهیم درست است و چون دیگران فلان عمل دیگر را انجام می دهند غلط است . یک ایمانی دارد ، اما این ایمان متکی به دلیل نیست ، فقط از روی تعصب است .

=> ایمان مقلدانه و متعصبانه در اسلام ، هیچ قیمتی ندارد . یکی از دلایل آن ، این است که ایمان وقتی از روی تقلید و تعصب بود ، زائل شدنش هم به آسانی کسب خود ایمان تقلیدی آسان است .

ایمان ارزشمند : "ایمان آگاهانه" است . ایمان توأم با درک و شعور است ، ایمانی است که از روی بصیرت و چشم باز و بدون ترس از اشکال و شبهه بوجود آمده است .

انواع ایمان [آگاهانه و ناآگاهانه]

* تبیین "ایمان آگاهانه" با مثال

ایمان ارزشمند، ایمانی است که آن چنان آگاهانه انتخاب شده باشد که در سخت ترین شرایط هم آن ایمان از او گرفته نشود.

إِلَّا مَنْ أَكْرَهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ (نحل ۱۰۶)

مگر کسی که [با فشار دشمن] مجبور [به اظهار کفر] شود ولی دلش به [باورهای مبتنی بر] ایمان آرام باشد

=> آیه قرآن می گوید: اگر در زیر شکنجه، برای خاطر آنکه دشمن را از خود، لحظه ای منصرف کنی، یک جمله گفتی، بگو ایمان تو ایمانی نیست که با شکنجه از قلبت زائل شود: مثل **عمار یاسر**

و **ایمان آگاهانه خباب بن ارت**: آهن را داغ می کردند به گردنش می چسبانده بودند، شوخی نیست، آهن گداخته را به بدنش نزدیک می کردند و به پوست بدنش می چسبانیدند، او به خاطر آن ایمان آگاهانه عمیقش، دست بر نمی داشت، ایمان این است.

آگاهی: آیات انتهایی سوره آل عمران (۱۹۰ الی ۱۹۴)، ایمان آگاهانه را به ما معرفی می کند با بیان **دعاهای پنجگانه خردمندان "اولی الالباب"**

[سوره آل عمران آیات ۱۸۹ الی ۱۹۴]

- الف) حکومت و قدرت بی کران خدا
- ب) ویژگی های خردمندان و هدفمندی جهان
- ج) نیایش دیگری از خردمندان و فرجام ستمگران
- د) لبیک خردمندان به ندای منادی ایمان
- هـ) دعای پایانی خردمندان

ایمان آگاهانه خردمندان در قرآن

الف حکومت و قدرت بی کران خدا

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ | = وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (آل عمران ۱۸۹)

مالکیت و فرمانروایی آسمان‌ها و زمین فقط در سیطرهٔ خداست، و خداوند بر هر کاری تواناست

- یکی از راه‌های خدا شناسی (جهان شناسی)

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَاختلافِ

= لآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ (آل عمران ۱۹۰)

مسئلاً در آفرینش آسمان‌ها و زمین، و رفت و آمد شب و روز نشانه‌هایی [بر قدرت، ربوبیت و رحمت خداوند] برای خردمندان است - معرفی اولی‌الالباب (خردمندان)

در فرهنگ قرآنی به کسی که زرنگی رایج در روابط اجتماعی دارد "خردمند" نمی‌گویند. خردمند آن که دارای خرد و نیروی فهمیدن است و آنان همه مردمند، در صورتی که فکر و هوششان را به کار بیندازند.

ایمان آگاهانه خردمندان در قرآن

ب ویژگی های خردمندان و هدفمندی جهان

يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا
وَقُعُودًا
وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ
وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ
السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ

هم آنان که همواره خداوند را در حال ایستادن و نشستن و خوابیدن یاد کرده [و قلباً مورد توجه قرار می‌دهند]، و پیوسته در آفرینش آسمان‌ها و زمین اندیشه می‌کنند، [و از عمق دل می‌گویند:] پروردگارا! این [جهان با عظمت] را بیهوده نیافریدی، تو [از هر عیب و نقصی] پاک و منزهی، ما را از عذاب آتش نگاه دار!

=> رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا

=> سُبْحَانَكَ فَمِنَّا عَذَابَ النَّارِ (آل عمران ۱۹۱)

- شرح و توضیح آیه: اگر مردم معمولی بخواهند خردمندان را معرفی کنند می‌گویند خردمند آن کسی است که در همه امور زندگی اش پیشرو است، در هیچ کار سرش کلاه نمی‌رود، قرآن چون هیچ یک از این بازی‌گری‌ها را قبول ندارد، چرا که ارزش واقعی را برای انسان اتصال و ارتباط با خدا می‌داند. **يَذْكُرُونَ اللَّهَ** خردمندان در همه حال یاد خداوند هستند اما این به یاد خدا بودن به معنای یک حالت عرفانی خلسه آمیز درویش مآبانه نیست .... یاد خدا بودن فعال، یاد خدا بودن که عمل محسوب می‌شود.

ایمان آگاهانه خردمندان در قرآن

نیایش دیگری از خردمندان و فرجام ستمگران

چ

رَبَّنَا إِنَّكَ مَنْ تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْزَيْتَهُ
وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ (آل عمران ۱۹۲)

پروردگارا! هر که را تو در آتش اندازی به یقین او را رسوا کرده‌ای، و برای ستمکاران هیچ یآوری وجود ندارد

شرح و توضیح آیه: خردمندان در حال تفکر به زبان دل و زبان ظاهر در آیه قبل ایدئولوژی زندگی ساز خود را بیان کردند که من اینجا برای کاری هستم... پس من مسئولیتی دارم... در آیه بالا با ندای دومین "رَبَّنَا" ی خودشان می گویند: پروردگار ما! کسی که تو او را به آتش افکنی، زبون و سرافکنده اش ساخته ای و ستمگرانی که تو به آتش بیفکنی، هیچ یاور و پشتیبانی ندارند، نه از تکوین و نه دستی از غیب، به هیچ صورت.

ایمان آگاهانه خردمندان در قرآن

لیک خردمندان به ندای منادی ایمان

د

@fosselat

رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا

پروردگارا! به راستی ما صدای نداده‌های که مردم را به ایمان فرامی‌خواند شنیدیم که [می‌گفت:] به پروردگارتان ایمان آورید. پس ما ایمان آوردیم، پروردگارا! گناهان ما را بیامرز! و بدی‌هایمان را [از پرونده ما] محو کن! و ما را در زمره نیکان بمیران!

رَبَّنَا فَاعْفُرْ لَنَا ذُنُوبَنَا

وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا

وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ (آل عمران ۱۹۳)

شرح و توضیح آیه: این "منادی" ممکن است به ظاهر پیغمبری باشد، اما در باطن، پیامبر عقل و تفکر و بینش آنها است که آنها را به سوی ایمان به خدا فرا می‌خواند و دعوت می‌کند. پس منادی به آنها گفته ایمان بیاورید و آنها از روی درک و شعور و آگاهی کامل ایمان آوردند، این جور ایمانی در اسلام مطلوب است.

ایمان آگاهانه خردمندان در قرآن

دعای پایانی خردمندان

@fosselat

إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْلِفُ وَعْدَهُ نَمَى كُنْدَ .
Indeed, Allah does not fail in His promise.

رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَى رُسُلِكَ

وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ = إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ

پروردگارا! آنچه که به وسیله پیامبرانت به ما وعده داده‌ای عطایمان کن! و روز قیامت رسوایمان نساز؛
زیرا تو هرگز از وعده‌ات تخلف نمی‌کنی

(آل عمران ۱۹۴)

تخطئه ایمان نا آگاهانه [مآئده ۱۰۴]

@fosselat

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَىٰ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ

وَإِلَى الرَّسُولِ

= < قَالُوا حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا

أُولَٰئِكَ كَانُوا آبَاؤَهُمْ لََّا يَعْلَمُونَ شَيْئًا

وَلَا يَهْتَدُونَ

توضیح: چون خداوند "ایمان نا آگاهانه" را قبول ندارد و ارج و ارزشی برایش قائل نیست، لذا چندین جای قرآن، ایمان های کورکورانه ی مقلدانه متعصبانه، که غالباً هم این جور ایمان ها آدم را با مغز به زمین می کوبند، این چنین ایمان هایی را با شدت توبیخ می کند.

هنگامی که به آنان گویند: به سوی آنچه خداوند نازل کرده، و به سوی پیامبر آیید، می گویند: آیینی که پدرانمان را بر آن یافته ایم ما را بس است. آیا از پدران خود تقلید می کنند! هر چند پدرانشان چیزی نمی فهمیدند، و در مسیر هدایت قرار نداشتند؟

بطلان ایمان کورکورانه و مقلدانه از پدران

1- تعصب زمینه ای برای تقلید جاهلانه

وَإِذَا قِيلَ لَهُم اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوْلَوْا كَانِ
آبَاؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ (بقره 170)

و چون به آنان گفته شود از آنچه خدا نازل کرده است پیروی کنید می گویند نه بلکه از چیزی که پدران خود را بر آن یافته ایم پیروی می کنیم آیا هر چند پدرانشان چیزی را درک نمیکرده و به راه صواب نمی رفته اند [باز هم در خور پیروی هستند]

2- پرهیز از عمل زشت نیاکان

وَإِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا وَاللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا قُلْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَأْمُرُ
بِالْفَحْشَاءِ أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ (اعراف 28)

و چون کار زشتی کنند می گویند پدران خود را بر آن یافتیم و خدا ما را بدان فرمان داده است بگو قطعا خدا به کار زشت فرمان نمی دهد آیا چیزی را که نمیدانید به خدا نسبت می دهید

3- دلیل نحراف مشرکان ، تقلید از نیاکان گذشته

أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا مِنْ قَبْلِهِ فَهُمْ بِهِ مُسْتَمْسِكُونَ {21} بَلْ قَالُوا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَارِهِمْ
مُهْتَدُونَ {22} وَكَذَلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا
عَلَىٰ آثَارِهِمْ مُقْتَدُونَ {23} قَالَ أَوْلُو جِنَّتِكُمْ بِأَهْدَىٰ مِمَّا وَجَدْتُمْ عَلَيْهِ آبَاءَكُمْ قَالُوا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ
{24} (زخرف 21 الی 24)

آیا به آنان پیش از آن [قرآن] کتابی داده ایم که بدان تمسک می جویند (21) [نه] بلکه گفتند ما پدران خود را بر آیینی یافتیم و ما [هم با] پی گیری از آنان راه یافتگانیم (22) و بدین گونه در هیچ شهری پیش از تو هشداردهنده ای نفرستادیم مگر آنکه خوشگذرانان آن گفتند ما پدران خود را بر آیینی [و راهی] یافته ایم و ما از پی ایشان راهسپریم (23) گفت هر چند هدایت کننده تر از آنچه پدران خود را بر آن یافته اید برای شما بیاورم گفتند ما [نسبت] به آنچه بدان فرستاده شده اید کافریم (24)